

KS. IGNACY GRABOWSKI

KOŚCIÓŁ A HEREZJA

KRAKÓW 2020

www.ultramontes.pl

POSTĘPOWANIE INKWIZYCYJNE PRZECIWIW HERETYKOM W ŚREDNIOWIECZU

Kościół a herezja

KS. IGNACY GRABOWSKI

Chrystus dał Kościołowi depozyt wiary, by go nieskazitelnie przechowywał, strzegł przed błędami, wyjaśniał wątpliwości i szerzył jej znajomość. *Idąc tedy nauczajcie wszystkie narody...* – mówi Chrystus – *nauczając je chować wszystko com wam kolwiek przykazał* (Mt. 28, 19. 20). Kościół wierny swemu powołaniu od samego początku spełnia posłannictwo nauczycielskie i powagą Chrystusa chroni naukę sobie powierzoną przed fałszywymi nauczycielami: *są niektórzy – głosi Apostoł – co was trwożą i chcą wyrzucić Ewangelię Chrystusową* (Gal. 1, 7; por. I Tym. 6, 20). Św. Jan

ostrzega wiernych: *Jeśli kto przychodzi do was, a tej nauki nie przynosi, nie przyjmujcie go do domu* (II Jan 10). Św. Paweł głosi: *człowieka heretyka strzeż się* (Tyt. 3, 10). Apostołowie piętnują fałszywych proroków, a winnych skazują na kary duchowe i materialne i niweczą ich burzycielskie zamiary. *Ja wprawdzie nieobecny ciałem, – mówi Apostoł – ale obecny duchem, już jakby obecny osądziłem tego, który tak uczynił* (I Kor. 5, 3; por. I Tym. 1, 20). Apostoł też zapowiada, że i w przyszłości powstaną fałszywi nauczyciele: *Duch jawnie powiada, iż w ostateczne czasy odstąpią niektórzy od wiary, przystając do duchów obłądliwych i nauk czartowskich* (I Tym. 4, 1) i dlatego zachęca zwierzchników Kościoła do czujności: *Pilnujcie sami siebie i wszystkiej trzody, nad którą was Duch Święty postanowił biskupami, abyście zarządzili Kościołem Bożym, który nabył krwią swoją* (Dz. Ap. 20, 28). Zwierzchnicy kościelni rządy swe sprawują powagą Chrystusa: *Zamiast Chrystusa tedy poselstwo sprawujemy, jakby Bóg przez nas napominał* (II Kor. 5, 20). Obowiązek ten obrony wiary przechodzi na następców Apostołów tj. na biskupów, oraz na kapłanów.

Słowa prorocze Apostoła spełniły się, albowiem w ciągu wieków powstawało wielu fałszywych nauczycieli, siejących błędy kąkolu w winnicy Chrystusowej. Błędy te jednak pod czujnym okiem zwierzchników Kościoła pierzchały tak, że o wielu z nich obecnie pozostało jedynie wspomnienie historyczne. Błędy heretyckie zostały potępione przez Stolicę Apostolską i przez Sobory powszechne, oraz przez Synody partykularne, tak np. na Soborze Nicejskim r. 325 została potępiona nauka Ariusza; na Soborze Efeskim r. 431 – Nestoriusza; na Chalcedońskim r. 451 – Eutychesa; na Konstantynopolitańskim III r. 681 – monoteletów; na Nicejskim II r. 787 – obrazoburców; na Soborach Lateraneńskich r. 1179, 1215 wiele błędów zostało napiętnowanych i potępionych. Synod w Quierzy r. 849 potępia Gottschalka, który głosił błędną naukę o przeznaczeniu. Pisma jego zostały skazane na spalenie, on został pozbawiony praw i przywilejów kapłańskich, skazany na chłostę i wtrącony do więzienia (1).

Skazywano heretyków z zachowaniem wielu formalności. Oskarżony miał też sposobność obrony. Oskarżonych o herezję starano się naprzód przekonać o błędach i sprowadzić na drogę prawdy. Kościół stopniowo postępuje: naprzód stosuje środki łagodne, wpływa na poprawę, a nakłada kary dopiero wówczas, gdy łagodne środki okazały się bezskuteczne (2). Kogo nie poprawia nauka, niech kara odstraszy – mówi Marcin V (*Inter cunctas*, 1418).

Papież Leon I każe biskupom czuwać i śledzić heretyków i grozi im sądem Bożym, gdy nie będą spełniać swego zadania – obrony wiary świętej. Wszyscy wierni winni donosić kapłanom o heretykach. Przeciw heretykom bowiem cały świat zbrojnie może powstać (3).

(...)

Ks. Ignacy Grabowski, *Postępowanie inkwizycyjne przeciw heretykom w średniowieczu*. Warszawa. Rok 1937. (Odbitka z "Głosu Kapłańskiego"), ss. 3-4. (Początek Rozdziału I. *Kościół a herezja*). (a)

(Pisownię i słownictwo nieznacznie uwspółcześniono; ilustracje od red. *Ultra montes*).

Pozwolenie Władzy Duchownej:

Nr. 2596

IMPRIMATUR.

Varsaviae, die 15 Maii 1937 anni

Consiliarius Curiae

Canonicus Metropolitanus

Dr. A. Fajęcki

Notarius

Dr. Th. Kaulbersz.

Przypisy:

- (1) Mansi, *Amplissima Collectio*, 14, 919; Mig. P. L. 115, 1402.
- (2) S. Augustinus, *Epistola ad Donatum*, M. 33, 366: "Unde ex occasione terribilium iudicium ac legum, ne in aeterni iudicii poenas incidant, corrigi eos cupimus non necari... Sic igitur eorum peccata compesce, ut sint quos poeniteat peccasse".
- (3) Leo I, *In consortium*, 444.
- (a) Por. 1) Ks. Ignacy Grabowski, [Prawo kanoniczne. O występkach przeciw wierze i jedności kościelnej.](#)
- 2) Papież Urban VIII, Papież Benedykt XIV, [Wyznanie Wiary dla chrześcijan wschodnich \(Professio Fidei Orientalibus praescripta\).](#)
- 3) Kongregacja Św. Inkwizycji, [Wyznanie Wiary dla heretyków przechodzących na łono Kościoła katolickiego.](#)
- 4) Ks. Adolf Tanquerey, [O herezji.](#)
- 5) Ks. Jules Didot, a) [Herezja.](#) b) [Mały traktat o Kościele \(wraz z odpowiedziami na zarzuty adwersarzy\).](#) c) [Msza święta.](#) d) [Niepokalane Poczucie.](#) e) [Męczeństwo.](#) f) [Dusza kobiety.](#)
- 6) Ks. Jan Nepomucen Opieliński, a) [Apostaci, heretycy i schizmatycy a inni grzesznicy.](#) b) [Ekskomunika na schizmatyków.](#) c) [Co to jest ekskomunika?](#)
- 7) Ks. Nicolas Pauwels, [Teologia praktyczna o Wierze i o Składzie Wiary. Czy heretycy są w Kościele? \(Theologiae practicae de Fide et Symbolo. An haeretici sint in Ecclesia?\).](#)
- 8) Ks. Franciszek Pouget, [Nauki katolickie w sposób katechizmowy... Heretycy, schizmatycy, apostaci. \(Institutiones catholicae in modum catecheseos... Haeretici, schismatici, apostatae\).](#)
- 9) Ks. Adam Kopyciński, [Bezwyznaniowy.](#)
- 10) Ks. Franciszek Bączkowicz CM, [Przepisy Kościoła odnoszące się do współżycia katolików z heretykami.](#)
- 11) Sac. F. H. Reinerding, [Theologiae fundamentalis tractatus duo. Tractatus prior. Demonstratio christiano-catholica contra adversarios generatim omnes. De iis, qui auctoritati Ecclesiae obluctantur.](#)
- 12) Potępienie herezji liberalizmu, [Mały katechizm o Syllabusie.](#)
- 13) Kwintus Septymiusz Florens Tertulian, a) [Preskrypcja przeciw heretykom. \(Liber de praescriptionibus adversus haereticos\)](#) b) [O dyscyplinie i obyczajach heretyków \(De haereticorum disciplina et moribus\).](#)

14) Św. Wincenty z Lerynu, [Pamiętnik \(Commonitorium\). Rozprawa Pielgrzyma o starożytności i powszechności wiary katolickiej przeciw niezbożnym nowościom wszystkich kacerzy. \(Commonitorium adversus haereses. Tractatus Peregrini pro catholicae fidei antiquitate et universitate adversus profanas omnium haereticorum novitates\).](#)

15) Ks. Dr Henryk Maria Pezzani, [Kodeks Świętego Katolickiego Kościoła Rzymskiego. Kanon 26. Zakazany jest wybór na Papieża tego, kto odstąpił od wiary katolickiej, heretyka lub schizmatyka; jeśli ktoś taki zostanie wybrany, wybór jest nieważny. \(Codex Sanctae Catholicae Romanae Ecclesiae. Can. 26. Devius a fide catholica, haereticus, vel schismaticus eligi prohibetur in Romanum Pontificem; si eligatur nulla est electio\).](#)

16) Ks. Walenty Gadowski, [Nauka Kościoła. Wybór orzeczeń dogmatycznych Kościoła katolickiego i jego praw kanonicznych.](#)

17) O. Jan Jakub Scheffmacher SI, [Katechizm polemiczny czyli Wykład nauk wiary chrześcijańskiej przez zwolenników Lutra, Kalwina i innych z nimi spokrewnionych, zaprzeczanych lub przekształcanych.](#)

18) Ks. Andrzej Macko, [Znaczenie encykliki o modernizmie.](#)

19) O. Karol Antoniewicz SI, a) [O Kościele.](#) b) [O prawdziwej tolerancji Kościoła katolickiego.](#)

20) O. Karol Surowiecki OFM, [Prawdziwy obraz Inkwizycji.](#)

21) F. J. Holzwarth, [Historia powszechna. Inkwizycja hiszpańska.](#)

(Przyp. od red *Ultra montes*).

([HTM](#))

© *Ultra montes* (www.ultramontes.pl)

Cracovia MMXX, Kraków 2020